

Met Veldleeuwerik certificeert teler werkwijze in plaats van product **‘De boer aan het roer’**

Geen normen en afvinklijstjes, maar samen met ketenpartners werken aan duurzaamheid. Dat is de aanpak van Veldleeuwerik. „Via certificering willen we dat ook gaan borgen”, zegt directeur Henk Heinhuis. Naast premies van afnemers kan meedoen aan Veldleeuwerik hierdoor mogelijk een alternatief opleveren voor de vergroeningseisen in het nieuwe GLB.

Naam
Henk Heinhuis

Geboren
Steenwijk, 5 augustus 1951

Woonplaats
Steenwijkerwold

Carrière

Directeur Stichting Veldleeuwerik, 2011-heden
Directeur-eigenaar AgriBridge, 2011-heden
Commissaris Biocore Holding BV, 2010-heden
Manager Business Development Agrifirm Plant, januari 2011-december 2011
Directeur Agrarische Unie, 2002-januari 2011
Bestuurslid Nibem, Nederlands instituut voor brouwerij, mout en bier, januari 1998-november 2011
Sectormanager Granen en Zaden Agrarische Unie-Vulcaan, 1986-2002
Vertegenwoordiger Agrarische Unie-Vulcaan, 1984-1986
Bedrijfsleider Agrarische Unie-Vulcaan, 1978-1984

Wat in 2002 begon als duurzaamheidsproject van bierbrouwer Heineken en tien akkerbouwers in Flevoland, is uitgroeid tot een landelijk gebruikte systematiek. Veldleeuwerik verwacht dit jaar te groeien van 200 naar 500 deelnemende telers in alle belangrijke akkerbouwgebieden.

De Stichting Veldleeuwerik biedt een leidraad voor akkerbouwers, hun adviseurs en afnemers om planmatig te werken aan een duurzamere bedrijfsvoering. Iedere teler stelt zijn eigen duurzaamheidsplan op en werkt gericht aan het uitwerken daarvan. Hij bespreekt dit met collega-telers uit zijn regiogroep en wordt begeleid door een adviseur die al in het gebied actief was, maar aanvullend is opgeleid en geaccrediteerd voor zijn Veldleeuwerik-rol. De deelnemers werken aan de hand van tien indicatoren: productwaarde, bodemvruchtbaarheid, bodemverlies, voedingsstoffen, gewasbescherming, water, energie, biodiversiteit, menselijk kapitaal en lokale economie.

Waarom is Veldleeuwerik juist nu zo hard aan het groeien?

„Er is op het ogenblik veel maatschappelijke aandacht voor voedselproductie. Tien jaar geleden stond duurzaamheid gelijk aan windmolens en elektrische auto's. Nu bemoeien allerlei partijen zich met de manier waarop boeren voedsel moeten produceren. Akkerbouwers zijn zich mede hierdoor bewuster van hun positie. Daarnaast speelt de schaalvergroting een rol. In de komende tien jaar stopt de helft van de akkerbouwers, terwijl het areaal ongeveer net zo groot blijft. De ondernemers die over blijven, smeden nauwere banden met hun ketenpartners en verwachten ook meer van hun leveranciers en afnemers dan voorheen. Ze praten niet alleen over hectares en prijzen, maar zullen ook samen na moeten denken over duurzaamheid.“

Veldleeuwerik helpt telers hun bedrijf duurzaam te ontwikkelen. Doen telers dat uit zichzelf niet?

„Natuurlijk, dat gebeurt volop. Veel telers hebben belangrijke stappen gezet bij de inrichting van hun bouwplan, het bewust omgaan met energie of alternatieve gewasbeschermingsmethoden. Maar het vraagt structuur om dat goed bedrijfsbreed te kunnen oppakken. Die structuur biedt Veldleeuwerik. Bovendien wil je ook kunnen aantonen richting politiek en maatschappij dat je bezig bent met verduurzaming. Daar helpen we ook bij.“

Het woord duurzaam wordt te pas en te onpas gebruikt. Wat verstaat u onder duurzame akkerbouw?

„De kern ervan is bewust omgaan met je productiemiddelen: bodem, water en biodiversiteit. Om vervolgens te kijken hoe je met zo min mogelijk input van grondstoffen en geld het maximale uit je bedrijf

kunt halen. In het verleden waren we te veel gefocust op kilo's. Nu zien we: de wal keert het schip. We moeten niet alleen voor maximale tonnen gaan. Sterker nog, het zou best kunnen dat de gemiddelde opbrengsten iets moeten krimpen, om duurzaam te kunnen telen. Dat hoeft geen verlies te zijn, als dat via een betere productkwaliteit bij je terug komt, bijvoorbeeld als een betere houdbaarheid, minder verliezen of een betere prijs. Die omslag komt echter alleen als kwekers, telers en hun afnemers daar samen aan werken.“

De bodem krijgt veel aandacht binnen Veldleeuwerik. Zat daar de grootste bron van 'onduurzaamheid'?

„De waarde van de bodem is niet altijd juist ingeschat. Deelnemers merken dat als de bodem goed in orde is, zij daar veel plezier van hebben. De grond wordt weerbaarder, is beter bewerkbaar en de gewassen zijn gezonder en hebben minder stress door droogte of wateroverlast.“

De gemiddelde deelnemer is behoorlijk fanatiek en plakt zelfs Veldleeuwerik-stickers op zijn kippers. Hoe verklaart u dat enthousiasme?

„Omdat er geen duurzaamheidseisen van bovenaf opgelegd worden. De boer staat aan het roer. Het gaat om zijn bedrijf, zijn kennisvragen en hij is heel gericht aan het discussiëren met telers uit zijn eigen regio.“

Telers zijn vooral veel onderling bezig binnen Veldleeuwerik. Wat is de rol van de ketenpartijen, anders dan geldschieters?

„Groepen beginnen vaak met teelttechnische zaken, waarbij telers veel van elkaar leren. Maar al gauw willen we ketenpartijen nadrukkelijk betrekken. Neem Heineken; die kijkt of het fosfaat uit afvalwater

kan terugwinnen voor hergebruik in de landbouw. Is dat haalbaar? En: zou een akkerbouwer daar wat mee kunnen? Samen kun je zinnige discussies voeren en krijg je begrip voor elkaars situatie. Alleen als je ketenpartijen met elkaar verbindt, kom je verder.“

Suiker Unie betaalt Veldleeuwerik-telers voor de oogst van 2012 een meerprijs van 100 euro per hectare bieten. Voor brouwerij is een premie te verdienen van 250 tot 750 euro per bedrijf. Was het altijd al de bedoeling dat akkerbouwers aan de markt kant iets met Veldleeuwerik zouden kunnen verdienen?

„Ja. Wij bemoeien ons daar niet mee, maar ik heb het wel altijd gehoopt. Het is toch weer een extra prikkel om mee te doen. En schakels verderop in de keten kunnen ermee laten zien dat ze de inspanningen om te verduurzamen steunen.“

Valt het uit te leggen aan de consument: 'Wij hebben goed nagedacht over duurzaamheid, maar ons product is niet echt anders dan anders'?

„Wij hebben een sterker verhaal dan bijvoorbeeld supermarkten die onder de wettelijke residunormen voor gewasbeschermingsmiddelen gaan zitten. Wat gebeurt er dan? Je krijgt een verschuiving naar middelen die sneller afbreken. Of naar het gebruik van lage doseringen waardoor resistenties doorbroken worden en er teruggegrepen moet worden op zwaardere middelen. De MRL (Maximale Residu Limiet; red.) is een getal dat supermarkten oneigenlijk gebruiken; de gezondheid van de consument is niet beter af en het is gewoon niet duurzaam. De echte discussie over duurzaamheid wordt niet gevoerd; iedereen doet zijn eigen projectje en de boer is boosdoener. Dat willen we veranderen. Vandaar dat we op 21 juni een congres over duurzame landbouw organiseren waar we vooral de retail, politiek en consumentenorganisaties voor uitnodigen. Ook met die partijen hebben we verbindingen nodig.“

Eind vorig jaar hebben jullie een green deal gesloten met de overheid. Het ministerie betaalt mee aan de certificering van Veldleeuwerik. Nu wordt 'duurzaamheidscertificering' genoemd als mogelijk alternatief voor de vergroeningseisen in het nieuwe Europese landbouwbeleid. Wordt dat Veldleeuwerik?

„Dat weet ik niet, want er zijn meer schema's in de race. Maar wij werken er wel hard aan om de certificering van onze systematiek dit jaar rond te krijgen. Het is belangrijk dat je laat zien dat je doet wat je met elkaar hebt afgesproken en dat je dit ook laat toetsen. De Veldleeuwerik-teler is geen vrije vogel. Hij moet doelen stellen en daarop acties ondernemen en wordt daarop gecontroleerd. Certificering is ook erkenning voor de deelnemers. Zij stoppen er heel veel tijd en energie in.“ ■